

Bitidningen

**LIGUSTICA-
ODLAREN**

BIHÄLSA: MÄT VARROA!

TEKNIK: INGEN IT-RÄDSLÄ

LP's Biodling AB

Av Biodlare För Biodlare

VI HAR ALLT TILL DIN BIODLING!

- SERVICE • KVALITET
- KUNSKAP • OMTANKE

@lpsbiodling

LP's Biodling

DET SJÄLVKLARA
VALET FÖR BIDLARE
I SVERIGE.

0533-631 11

SHOP@LPSBIODLING.SE

Glöm inte beställa era avläggare
på vår hemsida med leverans
mitten av juli!

BUTIKENS ÖPPETTIDER:

MÅN-TORS: 9-15.30

FRE: 9-13.30

FRUKOSTSTÄNGT: 10-10.30

LUNCHSTÄNGT

MÅN-TORS: 13-13.30

TELEFONTIDER:

MÅN-FRE: 8-14.30

FRUKOSTSTÄNGT: 10-10.30

LUNCHSTÄNGT: 13-13.30

WWW.LPSBIODLING.SE

MÅNADENS TIPS

JULI OCH AUGUSTI MÅNAD

lennart.johansson@biodlarna.se

Juli är månaden som biodlaren mestadels ägnar åt skattning/slungning och redan nu börjar förbereda invintringen, även om det känns långt borta.

I augusti är det verkligen dags att förbereda invintringen.

Här kommer några viktiga saker att tänka på i juli och augusti.

- **Juli:** Fortsätt kontrollera yngelsättningen.
- Byt eventuellt drottning.
- Titta efter drottningceller/viseceller, även om svärmlusten börjar avta.
- Byt ut mörkt vax genom att lyfta upp ramar med täckt yngel till skattlådan (yngeluppflyttning).
- Skatta och slunga honung.
- **Augusti:** Har draget avtagit kan det vara dags att slutskatta samhället, men spara ca 10-15 procent av honungen.
- Ta bort gamla mörka ramar och ersätt med ljusa fina ramar.
- Genomför varroabekämpning med myrsyra, men först efter att samhället är slutskattat.
- Ge samhället vinterfodret. Ca 16-20 kilo socker som blandas till 60-procentig sockerlösning. Ex. 6 kilo socker och 4 liter vatten. Alternativt köp Bifor, som finns hos biredskapshandlarna.

- 4 Biodlarna i världen: Leo De Geer
- 6 Biodlarna i EU: Carin Ström
- 6 Året i bigården: Monica Larsson
- 12 Porträtt: Åke Fredriksson
- 14 Bihälsa: Björn Gustavsson
- 16 Så brygger du eget mjöd
- 20 Pris för blommande välganter
- 21 Sensommarens blommor
- 22 Teknikövervakning i moduler
- 24 Älmhultsförening larvar om
- 25 Sommarens quiz om honung
- 26 Hylla myllret i Göteborg
- 28 Sommarkrysset
- 29 Nytt samarbete om svärmar
- 30 Visningskupa mitt i Eskilstuna
- 33 Almanackan, Vi minns
- 34 Marknaden
- 35 Kontakt
- 36 Bibutiken

Redaktör: Lena Grape Lilliehorn
E-post: bitidningen@biodlarna.se
Ansvarig utgivare: Förbundsordförande
Björn Dahlbäck, bjorn.dahlback@biodlarna.se

Bitidningen ges ut i 12 nummer årligen,
varav två nr är dubbelnummer. Tidningen
utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Se sidan 31.
Nästa manusstopp: den 1 AUGUSTI,
alltid en månad före utgivningsdag.

Tryck: Ljungbergs Tryckeri AB.
Trycks på miljövänligt svenskt
papper, G-Print från Arctic Paper,
Grycksbo. ISSN 0006-3886

Läs mer på: www.biodlarna.se

Se upp för varroa!

Bina flyr och lämnar kupan tom eller sitter kvar – men döda. Har vinterdödligheten varit ovanligt stor den här vintern? Ja, svarar den som förlorat alla sina samhällen och alla andra fasar. Bina svärmar ju inte på vintern eller tidig vår och inte heller lämnar alla kupan frivilligt. Men varför flyr bina sitt trygga hem?

Många är de biodlare som sett bin med deformerade vingar och det är lätt att föreställa sig vad det innebär. Varroa sprider vingvirus, tänker biodlaren och gör allt för att rädda samhället.

Att det finns sex andra virus som sprids av varroakvalster är inte lika känt och inte lika lätt att se, men minst lika allvarligt. Det är biologisk krigföring i kupan och binas sista utväg är att fly.

I slutet av maj deltog jag i en biodlarträff där Björn Lagerman demonstrerade appen BeeScanning och föreläste om vikten av att kontrollera varroa-trycket ofta och olika sätt att motarbeta kvalstren.

Att ofta offra 300 bin för att kolla varroa känns inte helt rätt. Drönar-utskärning är bra men kladdigt och den som råkar glömma att ta ut drönnarramen odlar i stället varroa. I brist på annat tycker ju kvalstret att det går bra med arbetaryngel.

Jag är nybörjare på att använda BeeScanning, men tycker metoden känns både bi-human och enkel.

Det ser inte särskilt bra ut i min bigård. Jag ser bin med förkrympta vingar. BeeScannings analys av ett samhälle visar ”Tröskelvärde, agera snarast! Detta resultat indikerar hög smittorisk.”

En tydlig bedömning som jag har att förhålla mig till. Det ruskiga är att bina också kan sprida viruset till varandra, framförallt när de matar sina larver och när de rensar ut sjukt yngel från samhället.

Mitt mål är att det inte ska finnas några varroakvalster i slutet av juli. Vägen dit är behandling och regelbunden kontroll så att vinterbina får en chans och jag kan återgå till bara en oxalsyrabehandling på hösten.

Eller är det dags att byta strategi för att hjälpa bina att få bukt med varroa? Erfarenheter leder till ny kunskap och kunskap ska spridas.

Det gör Biodlarna genom studiecirklar – det är dags att sy ihop ett utbildningsmaterial med inriktning att förebygga och hantera varroa-kvalstret innan det sprider sina unkna virus.

Biodlare, förklara krig mot *varroa destructor*!

ANN ELGEMARK
Förbundsstyrelseledamot
ann.elgemark@biodlarna.se

Leo De Geer är styrelseledamot i riksförbundet och den som är ansvarig för det internationella arbetet inom Biodlarna.

Vi ska prata lite med honom om smak.

”Vi behöver värdera våra produkter högre”

Vilken är den gemensamma nämnaren mellan honung och kaffe?

Rätt svar är: Leo De Geer i Malmö.

Leo De Geer delar sin tid mellan att sälja båda matvarorna. Men egentligen är han utbildad medicinteknisk ingenjör och har arbetat som IT-arkitekt och designat datornätverk för företag.

Men nu ägnar du dig åt något helt annat, eller hur?

– Jag blev biodlingsföretagare 2011. Och för ett år sedan köpte min sambo Veronika och jag ett kafferosteri i Limhamn, så nu arbetar jag i stället med smak i flera dimensioner, säger Leo.

Han berättar engagerat om specialkaffe från El Salvador, Honduras och Peru som kan kosta allt från 300 till 1000 kronor kilot.

– Det är handplockat och jag rostar i små batcher. Ett Gevaliapaket är bara en liten del av kaffets smakmeny. Ett mörkrostat kaffe är egentligen framtaget för att dölja smaken av en dålig böna, säger han och berättar om en kaffesort som är naturligt söt. Det smakar som ett sött te, inte alls det de som provar förväntar sig.

Det här kaffet ska i stället vara lättrostat för att komma till sin rätt, förklarar Leo och fortsätter:

– Ett kaffe kan ha 500 smakprofiler, dubbelt upp mot vin.

Leo rostar kaffet i små poster, eller batcher som han säger. På så sätt kan han ta vara på de unika egenenskaperna i varje kaffesort. Han berättar att det kan finnas 500 olika smakprofiler när det gäller kaffe. Det är dubbelt så mycket som när det gäller vin.

Och det är här någonstans han jämför med honung och berättar om konferensen NBBC, Nordisk baltiska birådet, som hölls i Köpenhamn i april.

– Vi besökte den danska organisationen Bybi på Amager och provade fermenterad honung. De tar dubbla priset för den, eftersom stjärnkockar vill ha den speciella smaken. Michelinkrogar kan betala 500 kronor kilot för den honungen till sin matlagning, medan vi rear ut den för 20 kronor.

– Jag anser att vi behöver värdera våra produkter högre. Det kanske inte är för var och en, men den som är beredd att hantera sin honung på en högre nivå kan skapa en mer varierad produktpalet, som handlar om både smak och konsis-

tens. Men då får man ju också vara beredd att möta olika kunder och deras krav.

Han nämner grymig honung.

– Där släpps smakerna olika fort. De små kristallerna blommar först i munnen. Sedan fortsätter det att hända saker – det blir en riktig smakbalett, förklarar han.

På den internationella scenen pågår sedan länge ett standardiseringsarbete. Målet är att komma överens om regler och definitioner som gäller hela världen.

– När det gäller propolis kan vi ha en standard klar under året. Det svåraste är att Kina har en egen standardanalys, medan resten av världen har en annan.

Leo De Geer har smaker i fokus i sitt företagande. Både som kaffeimportör och biodlare, för att inte tala om rollen som internationell delegat för Biodlarna, arbetar han med ett stort spektrum av smakprofiler och kvalitet.

Foto: MIA KARLSVÄRD

Det är ingen lätt fråga att bli ense, förstår man.

– Just nu ägnar jag fyra till sex dagar i månaden åt möten i ISO-kommittéerna. Och det är honungen som olika länder är mest osams om...

Han nämner världskongressen Apimondia i slutet av augusti, som först sköts upp ett år på grund av pandemin och sedan flyttades från den planerade mötesplatsen i Ryssland när kriget i Ukraina bröt ut. I stället tog Turkiet med kort varsel på sig ansvaret för arrangementet.

– I Turkiet produceras en mycket fin honung – och den är väldigt kontrollerad. Det finns flera stora tappcentraler. Flertalet

av dem analyserar alla batcher över 20 kilo. Det största analyslabbet är bortåt 500 kvadratmeter stort.

2023 hålls världskonferensen i Chile och det är många som nu hoppas på att delegaterna vid Turkietmötet ska rösta på Skandinavien som värd för mötet 2025.

– Det är hög tid för Norden, tycker Leo. Sverige, Norge och Danmark har gjort en gemensam kandidatur, men stora bi-odlarländer på Balkan konkurrerar, liksom Polen och Ungern. Så det är ingen quick fix.

– Vi har ett jättebra samarbete i Norden och Baltikum och det är viktigt att vi som seriöst biodlarland sitter med vid

det internationella bordet. I vårt samarbete är det Danmark som har presidentposten, men vi i Sverige är vicepresident.

Han jämför priserna som odlare får ut för sin honung.

– I Sverige ligger vi hyfsat högt, men Norge kan ta ut ännu högre pris. I Danmark är priserna lite lägre och i Baltikum är honungen betydligt billigare.

En annan viktig fråga internationellt är klimatavtrycket.

– Honungen är ju mer ekologisk ju närmare odlaren du kommer. Honung ska vi inte importera från Sydamerika och Australien. Den ska vi köpa härifrån.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Carin representerar Sverige i europeiskt samarbete

Biodlarna har fler representanter i det internationella arbetet. Styrelseledamoten Carin Ström har just valts in att representera Sverige i den europeiska samarbetsorganisationen BeeLife.

– Det är jätteviktigt att Biodlarna är medlem. Här drivs EU-projekt, där vi har bra påverkansmöjlighet gentemot kommissionen inom ramen för det som heter ”Green deal”. Det handlar om förutsättningarna framåt för pollinerande insekter, även våra husbin, säger Carin.

Hon nämner regler för kemikalieanvändning, om villkor för jordbruken att bruka marken, att skapa värdefulla kantzoner i monokulturer.

– Det här är knäckfrågor inom jordbruksindustrin, förklarar Carin. Det gäller att vi får dem som brukar marken att inse att de behöver bin. Och vi kan inte sitta i vår lilla silo och bara prata med varann.

Vem är då Carin Ström?

Hon berättar att hon arbetar på miljöförvaltningen inom Göteborgs stad och särskilt med frågor som gäller omställning kring elektrifiering, förflyttning, biotoper och miljöövervakning.

– Jag blev jätteglad när jag i jobbet fick ett uppdrag som gäller miljöbevakning för gaddsteklar. Det gäller ju även bin.

I grunden är hon kemist, med oorganisk analytisk kemi som specialitet. Hon har arbetat mycket med att analysera miljörisker. Hon är precis en person som kan ämnena som BeeLife arbetar med.

När det gäller miljöfrågor menar Carin att Sverige var långt framme för fem år sedan, men att EU nu snäppt upp takten

I stället för att jordbruket använder pesticider brett försöker BeeLife påverka så att skadegörare kan precisionsbekämpas i stället.
Foto: DUSAN KOSTIC

Carin Ström är kemist och specialiserad på miljöövervakning.

och att vi nästan har blivit förbisprungna.

– På grund av kriget i Ukraina pågår exempelvis en satsning på EU-nivå att reservera mark för att säkra livsmedelsförsörjningen. Där har man totalt fokus på produktion och det betyder samtidigt att frågan om biologisk mångfald är ”on hold”. Hur kan vi i BeeLife agera där?

Hon nämner tankar som att redskaps-

tillverkare inom jordbrukssektorn skulle kunna precisionsbekämpa skadegörare, i stället för att spruta brett. Eller att man tar särskild hänsyn till pollinatörer under känsliga tider på året.

– I december är det en konferens om kemikalier, där det presenteras en riskbedömning för olika substanser, säger hon. Vi ska klargöra vår position när det gäller pesticider, för det finns ju mycket mer än bara neonikotinoider, som det var så mycket diskussion om för några år sedan. Exempelvis sulfoxaflo.

Arbetet med ISO-standarder för hela världen, som Leo De Geer är involverad i, går långsamt. Så är det inte inom EU.

– Det blev en enormt stor förändring när Ursula von der Leyen blev EU-ordförande 2019, förklarar Carin. Nu går det FORT.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Friska, starka bin ger glada biodlare!

**Bisamhällen,
avläggare
drottningar
säljes i mån
av tillgång**

www.lustgarden.biz

Kicka igång dina samhällen!

**CANDIPOLLINE®
GOLD**

**Foderdeg
med
steriliserat
bipollen**

**CANDIPOLLINE®
GOLD PLATINUM 5%**

Det ultimata kraftfodret

**gamma-
steriliserat
svenskt bipollen**

Detta premiumfoder är speciellt lämpat för
drottningodling och uppstart av avläggare.

Foderdeg++
Komplett kraftfoder till bisamhällen

Ingredienser:
5 % gammasteriliserat
bi-pollen, mjölkprotein,
äggprotein, C-vitamin,
inaktiverat jästextrakt
och kolhydrater.

Rent i kupan året om

Medlet stimulerar binas städbeteende

Nu 10% mer till samma pris

Ingredienser:
vatten sockerars, citronsyra,
oxalsyra, myrsyra, propolis-
extrakt och eteriska oljor

Aven för
ekologisk biodling

Ofarlig för bin, honung och människa

THYMOL

Färdigpreparerad
Enkel att använda

Bästa pollenfällan?

Sundance

BELGOSUC

Fodret som tål att jämföras.

Fondabee fruc

Den mjuka foderdegen

till avläggare & stödfodring

Invertbee flytande foder

PÅSE HINK DUNK PALLTANK

Högsta verkningsgrad

Sammansättningen av fodret är anpassat efter
bina. Fodret har en 2/3 enkla sockerarter.
Detta ger en högre verkningsgrad, då bina
behöver använda mindre energi till att omvandla
fodret.

Användarvänlig dunk.
Lätt att dosera utan kladd.

14kg

Supersmidig, kladdfri fodring med påse.

Stick några hål i påsen med
en nål. Påsarna läggs
direkt ovanpå ramarna

2,5kg

Lustgårdens biodling tel 0708-17 55 90 www.lustgarden.biz

Monica Larsson
monica@honungsgarden.com

Jag heter Monica Larsson.

Jag driver Honungsgården på Bjäre tillsammans med min man och arbetskamrat Lars Larsson, som är trettonde generationen på gården. Jag har bott i Sverige i 20 år. Vi har två barn.

Det är nu tio år sedan vi gick från biodling på hobbynivå till yrkesodling. Vi producerar 6 000 bidrottningar per år. Vårt mål är att gården ska leva vidare och att vi kan livnära oss på den. Det är meningen med att bo på gård, tycker jag.

Jag har gesällbrev i biodlaryrket och en yrkeshögskoleutbildning med inriktning på både yrkesbiodling och företagsekonomi. Jag är född i Rumänien och fick som tonåring arbeta med biodling hos min far.

Åsikter och fakta i texten ansvarar jag själv för.

Äntligen skattningstider — glädje, svett och kladd

Honungen – detta underbara, unika, söta livsmedel.

Som vi biodlare, tar för givet att kunna skörda – men vad menas med en bra skörd och hur kan det bli en bra skörd?!

Vissa år kan vi få ”stora skördar”, medan andra år ger ”normala skördar” eller ”dåliga skördar”. Varje år lever man på hoppet att nästa år ska blir bättre.

Vad är då normalt?

I Sverige brukar honungsskördar ligga på mellan 30 och 60 kg per bisamhälle. Ganska stor variation, alltså.

Insamling av nektar är direkt beroende av mängden flygbin, vilken ras det är, samhällets gener och ålder på drottningen. Men också tillståndet på bisamhället, mängden bisamhällen per bigård och förberedelsen inför drag som biodlaren har gjort.

Det spelar också roll hur man bedriver sin egen biodling, intensiv eller extensiv.

Intensiv är när man har en plan för

Självkristalliserad bladlushonung från 2018, helt unik.

hur mycket man kan skörda beroende på drag, dragtider, bigårdsplacering. Då gör man allt för att få flygbin till drag och att på så sätt maximera skörden.

Extensiv är när man använder enbart naturens resurser till att utveckla bisamhället under dragperioder. Då får man den skörd man får.

Inget av dessa två alternativ är fel, eftersom man har bestämt sedan innan hur man vill bedriva sin biodling.

Skörden är också beroende på avstån-

Självkristalliserad honung från åkerböna och vitklöver 2021.

det till nektarkällan och nektarmängden som blomman kan utsöndra. Men även nederbörd, markens fuktighet, utetemperatur, bigårdens placering och landskapet i sig. Om allt detta passar ihop får man stora skördar.

Och nu när honungen är täckt i ramarna är det dags för skattning.

I Skåne har vi första skattningen efter raps och fruktträd, sedan efter vildhallon, åkerbönor, vit- och rödklöver. Det blir normalt två-tre skattningar per år.

Här startar arbetet. Vi har vårt slungrum i ett ombyggt stall, med helkaklade väggar och klinker på golvet.

Foto: MONICA LARSSON

Här är slutresultatet efter slungning. Honungen väntar färdigklarad på palltankar.

Refraktometern, som mäter vattenhalt, är ett måste hos varje biodlare.

Jag har provat många olika sätt att skatta honung. Både med borste – det var i början– och med biblås och med bitömmare. Alla sätt har både fördelar och nackdelar.

Att borsta bin, det går om man har få bisamhällen.

Med biblås går det fort, men det tar tid för bisamhället att återställa sig och börja jobba på nytt.

Bitömmare är skonsamt för bina. Bina vill gå ner i de undre skattlådorna och fortsätter sitt jobb som vanligt. Nackdelen är att man måste lyfta samma skattlådor två gånger och sedan en gång till för att hämta skattlådorna.

Vikten på honungen är beroende på vattenhalten. En liter honung som har vattenhalt på 18 procent kan väga 1429 gram, medan en honung som har vattenhalt på 20 procent kan väga 1409 gram.

Generellt gäller att ju torrare honungen är, desto mer väger den.

Vad honungen sedan har för färg, konsistens och aromer är inte annat än beroende på vilken nektarkälla som bina har besökt.

Det gäller att försöka utbilda sina kunder att våga köpa även honung som ser annorlunda ut än vanligt. Den kan vara mörkare, gulare, ljusare – men den blir aldrig likadan som året innan.

Jag tänker särskilt på en bladlushonung, som vi bara fått en gång. Det var 2018. Den är unik. Mörk, nästan svart, one of a kind.

Normalt är vår honung ljusare, typisk är den vi får vid skattningen efter åkerböna och vitklöver. Men variationen är alltid stor.

Men jag ser ju att butikerna år efter år har honung med samma färg och konsis-

tens som tidigare år. Är det rätt?

Kunden kan vara kritisk om man gör en ändring i produkten och i värsta fall kan det bli en förlust för både säljaren och butiken, om kunden blir förvirrad över att det inte är "samma" honung som tidigare.

Hur kan vi ändra på det?! Hur kan vi på bästa sätt hjälpa kunderna och skapa nyfikenhet, så att de ska våga prova och njuta av denna unika naturprodukt?!

Utbildning är ett sätt. Det finns i dag två kvinnliga svenska biodlare som utbildar sig till honungssommelier. Vi har ett labb som kan göra aromanalyser och dessa två faktorer tillsammans kan göra att vi kan ta kunskapen om honung till en högre nivå och i samband med det kunna få ut det pris som honungen förtjänar.

Här skulle vi kunna använda våra etiketter för att beskriva smaken och ge mer ➤

Här avtäckts ramarna och de går sedan automatisk vidare fram mot själva slungan. Det avskrapade vaxet samlas upp undertill.

Swienty-slungan tar emot 64 ramarna i taget. Det tar honungen slungats ur. De tomma ramarna går vidare.

► information om olika sorters honung vi får. På så sätt kan vi få konsumenterna att förstå mer om – och uppskatta – smakpaletten i vår honung.

Men åter till arbetet på gården. Jag slungar honungen med hjälp av en helt automatisk slunglinje för 64 ramarna, som har kapacitet att slunga 1,8 ton per dag. Trots det tar en skörd på tio ton honung en hel vecka att slunga.

Vi har 400 samhällen för honungsproduktion, så en skörd på tio ton innebär

ungefär 25 kg per samhälle. I genomsnitt ger våra bin nästan det dubbla, 40 kg per samhälle. Vi levererar ungefär 15 ton honung per år till försäljning. Ytterligare 100 samhällen används i drottningodlingen.

Vi hämtar in lådorna från bigården med bil och släp och sätter in lådorna direkt i början av slunglinjen. En deboxer lyfter tio ramarna åt gången ur lådorna när man trampar på en pedal. Så är slungningen igång.

Ramarna går framåt till avtäckning och jag kan lova att då är det svettigt, trots att maskinen sköter arbetet. När slungningen är i full gång är det 35 grader i slungrummet, puh. Och kladdigt... Kladdigt, så man blir galen.

Hela slungrummet är av hygienskäl kaklat från golv till tak. Det är lätt att spola av golvet med vattenslang, mer behövs inte i normalfall. Det droppar inget vatten. Om man inte glömt att stänga av vattenkranen – vilket förstås har hänt.

BeeFutureFonda™

100% Svenskt

Fler kakor /kg

BeeFuture AB

Få DITT vax valsat
från
DINA egna ramarna

Fullt utrustat renseri

Anlita oss ÅRET RUNT 0762-331036 beefuture.se

... cirka 20 minuter innan
e, medan honungen...

... pumpas över i mjölkttankar för klarning under 24 timmar. Där
kan vaxrester flyta upp till ytan och tas bort.

När vi är klara för säsongen blir det hetvattentvätt med högtryck av hela slungrummet för att göra riktigt rent.

Slungtiden för en omgång med 64 ramar är ungefär 20 minuter. När den gjort sitt går de tömda ramarna vidare för att rengöras medan all honung pumpas över till mjölkttankar för klarning. Där får den stå 24 timmar, så att eventuella vaxrester kan flyta upp och skummas av. Det är en enkel hantering.

Till sist pumpas den klarnade hon-

ungen vidare en sista gång. Den fylls i palltankar på en kubikmeter och kan sedan levereras vidare till grossist för att fyllas på burkar till kunder.

Sedan är det dags för att hämta in fler ramar, så allt börjar om igen.

Sommaren är kort, nästa gång är det redan dags att börja tänka på att invint-
ra bina.

**Fotnot: Skribenten själv ansvarar för
åsikter och fakta i denna text.**

Mer om drottningar

Till sist: Jag vill utveckla en tankegång som jag skrev om i förra numret av Bitidningen. Jag tänkte förklara lite närmare varför jag skrev att man aldrig ska tillåta ett bisamhälle att dra upp en egen drottning:

Jag vill först tacka alla er som läser mina artiklar. Efter den förra artikeln har det varit en del biodlare som har hört av sig och undrat över min åsikt. Jag förstår att det kan kännas som ett dilemma.

Vi har tre sorters celler: svärmceller, stilla-byteceller och nödceller.

Svärmcell och stilla-bytecell förekommer när bina själva bestämmer sig för att byta sin drottning och fodrar efter alla regler.

När det gäller nödceller har bina plötsligt tappat sin drottning och börjar dra fram nödceller med befintliga ägg eller från larver som är spridda över hela kakan. Tyvärr kan samhället i ett sådant tillstånd mata för gamla larver. Det är de som kommer att kläckas först och sedan destruera de andra cellerna, som kanske skulle ha varit bra. Alltför gamla larver är inte bra för drottninguppfödning. Det har att göra med det foder de får och med åldern på larven.

Det går att hitta mer information i det här ämnet i boken "Bin och biodling" av Åke Hansson. På sidan 451, som handlar om tillfällighetsuppfödning av drottningar, finns det till och med en tabell som visar hur kvalitén på drottningen försämras med larvens ålder. Även en viktig skrivning om larvfodret går att läsa i samma bok på sidan 74, under rubriken Binas biologi.

MONICA LARSSON

**Allt för din
biodling**

Butik och lager
utanför Falköping
Välkommen!

Honung & Grönt
Återförsäljare för
LP:s Biodling AB
Med Service i Fokus!
Under lågsäsong har vi "Ringöppet"
070-6036138
honungogront.se

med över 40 år i branschen

Hullaryd, Aneby

Modernt Vaxrenseri med
full utrustning.
Samtliga Bimaterial
till försäljning.

info@davidssonsbimaterial.com
Telefon 070-561 85 63

Åke Fredriksson är ett känt namn i biodlarkretsar. Ligusticaodlare. Guldmedaljör 2007 och hedersmedlem i Biodlarna. Internrevisor i förbundet i tio år, bitillsynsman i nära fyrtio.

"Det som fascinerar mest är umgänget med bina"

1957 var Åke Fredriksson 13 år. Det var då han började hålla bin.

– Jag är uppvuxen på Lovö, en av Mälaröarna. Där fanns det en tandläkare, Helmer Arnell, som hade bin vid sitt sommarhus.

– Jag vet inte hur det gick till, men jag brukade springa hos honom och det fanns en granne som lade av med bin. Då fick jag de kuporna och så bin av tandläkaren. Det var en gammal man, han var född 1882.

– Han skröt ibland med att han var jämngammal med kung Gustaf VI. Han sa att han när kungen fyllde 80 år hade uppvaktat med 80 honungsburkar.

Åke berättar att kungaparet inte var så bevakat då, utan kungen och drottningen kunde promenera som vem som helst i slottsparken vid Drottningholm, .

– När man mötte dem bockade man så man slog huvet i backen, minns Åke med ett litet skratt. Han vänder blicken eftertänksamt ut genom köksfönstret och fortsätter att berätta:

– Och de hälsade ju tillbaka, säger han. På vinterhalvåret var nuvarande kungen och hans systrar där och åkte skidor tillsammans med oss i backarna.

Det är också Åke som levererade de första bidrottningarna till kronprinsessan Victorias kupor som finns vid Haga slott i Stockholm i dag.

Åke Fredriksson, 13 år. Här startar biintresset, i trädgården hos tandläkare Arnell på Lovö.

– De skulle ju ha snälla bin, säger han.

Sen tuffade det på. Familjen flyttade från Lovö 1965. Åke hade sedan en tid utan bin. Han flyttade till Linköping för att studera till teknologie magister.

– Men jag saknade bina så mycket. Innan jag skaffat nya bin smet jag ibland ensam kvällstid in på föreningsbigården inne i Linköping, säger han med ett klurigt leende. Jag hoppade över staketet och gick runt bland kuporna.

Vad var det du saknade, utan bin?

– Egentligen var det mest på våren, faktiskt. När de flyger ut första gångerna. Det börjar blomma och man ser, ”jaha,

nu flyger de på maskros”. För min del har det väl egentligen inte varit något fel med honungen heller, men det har inte varit nummer ett för mig. Det är umgänget med bina.

Som mest har han haft uppemot 50 samhällen, i trakterna runt Ljungsbro, där han och hustrun Karin bor.

– Jag kom också rätt tidigt in på att odla drottningar, för det fanns en avelsstation i Hov nära Vadstena vid Vättern. Det intresserade mig, jag var där en del.

Hela sitt yrkesliv har han varit lärare. På högstadiet, på Komvux, som lärare i biologi och fysik. Sedan hade han kvällskurser och det naturvetenskapliga spåret på

Åke Fredriksson vid östgötadistriktets bigård vid Vreta Utbildningscentrum utanför Ljungsbro. Det är ligusticabin i kuporna, förstås.

Vreta Utbildningscentrum. Där slutade han för 15 år sedan.

Från 80-talet och en bit in på 90-talet var han ordförande i Östergötlands biodlaredistrikt och samtidigt i tjugotalet år med i Svensk honungsförmedlings styrelse, när SBR ägde den. Nu heter företaget Svensk honungsförädling.

Samtalet halkar in på honungspriset.

– Det finns de som pratar om att de får 300 kr kilot och säljer slut. Okej, de har kanske 50–100 kilo att sälja, men står man med tre ton kan man aldrig få de priserna. Senaste åren har det funnits stora lager, redan innan uppköparna tagit in den nya skörden.

– Det sämsta man kan göra är att sänka försäljningspriset till affärskedjorna, tycker Åke.

– På 1950- och 1960-talet efter kriget var det stort överskott av honung. Man genomförde då en stor reklamkampanj, där till och med matgurun Ria Wägnér kampanjade i tv för att använda honung.

Och plötsligt blev det brist.

– Då fick honungsförmedlingen i stället börja importera, i första hand honung från Ungern, för att täcka efterfrågan.

Vad lär man sig av att ha bin?

– Jag har ju aldrig behövt slåss mot mina egna bin. Klä på mig i rymddräkt och handskar och stövlar. Men var jag hos andra hade jag ju alltid grejerna med mig. Men mina bin kunde få krypa lite, så att jag kunde snacka med dem, säger han med ett skratt.

– Umgänget har betytt jättemycket för mig. Jag kan stå framför en kupa och kika vad de kommer in med. Att slunga honung och få klirr i börsen har inte varit viktigt alls.

– Jag har väl inte varit ledsen om det kommit några tusenlappar för honungen, men det är ju naturupplevelsen som spelat roll för mig, säger han.

Hur ser du på primörhonung?

– Det är ju marknadsföring. Jag såg en jämförelse med potatis, där den första skörden kostar 1 000 kr kilot, och att man skulle se på samma sätt på honung. Då får man sälja den rätt snabbt, innan den kanderar, haha.

– Men det är ju den man ska ha på färsk jordgubbar, ser du. Det blir smartigt.

Varför ligusticabin?

– De passar mig. Från början importerades de från Italien, men så förbjöds importen på grund av att man hittade trakékvalster i Italien. De första gula bin jag köpte kom från USA.

Åke minns Tore Wallman som en riktigt vass drottningodlare av ligustica. Bäst i Sverige när han var som mest aktiv.

– Och Åke Flood i Borlänge, i dag 89 år, som fortfarande inseminerade förra året, säger Åke beundrande. En av landets främsta inseminatörer, tillsammans med Bert Trybom från Lidköping.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Dags att kontrollera kvalster

Under sommaren sker normalt en snabb uppförökning av varroa i bisamhällen.

Det finns många faktorer som påverkar förökningen av kvalster i samhället och en av förutsättningarna är hur många kvalster som fanns kvar i kupan efter vintern.

Ytterligare ett villkor är emellertid att man har behandlat med oxalsyra under senhösten. En lyckad oxalysyrabehandling dödar minst 90 procent av kvalstren medan en effektiv läkemedelsbehandling med till exempel Apistan eller Apivar tar något mer, under förutsättning att resistens mot preparatet inte föreligger. Oxalysyrabehandlingen får dock anses tillräckligt god för att minska kvalstermängden radikalt efter säsongen.

Har man få kvalster kvar på våren och sedan följer upp med drönaryngelbortskärning under vår och försommar bör nivåerna inte vara höga redan vid en varroakontroll i slutet av juni. Men man kan ju aldrig vara säker eftersom det hela tiden mer eller mindre sker en reinvasjon från andra samhällen. Därför uppmanar jag till att alltid göra antingen en nedfallsundersökning eller någon av de andra metoder som finns till buds, i syfte att uppskatta kvalstermängden.

Varroakontroll utförs i slutet av juni för att få en indikation på kvalstermängden i samhället. Resultaten av undersökningen används för att avgöra om samhället behöver behandlas under säsongen. Vid låga nivåer räcker det med en oxalysyrabehandling under senhösten/vintern.

Silning med vatten

I förra årets juli/augusti-nummer av Bitidningen beskrev jag hur man går

Bild 1. Tvätt av 300 döda bin (frysta) i dubbelsil för bestämning av kvalstermängd i ett bisamhälle.

Foto: PREBEN KRISTIANSEN

till väga för att göra en uppskattning av kvalster med hjälp av nedfallsprov och florsockermetoden.

I detta nummer kommer jag redogöra för andra lämpliga metoder. Vi börjar med vattensilning (bild 1).

Samla in minst 1,5 dl bin i en ask eller burk för infrysning, men var försiktig så att inte drottningen kommer med. När bina är döda efter några timmar i frysboden räknar man ihop 300 bin som läggs i en burk med vatten och lite diskmedel och därefter skakas kraftigt i några minuter. Därefter hålls bina genom en silanordning; en grovsil överst och en finsil underst (det går bra att använda dubbla honungssilar).

Genom att duscha bina med en vanlig handdusch i flera minuter rinner kvalstren igenom grovsilen och fastnar i finsilen där de är lätta att hitta. Bina stannar dock kvar i grovsilen.

Alkoholtvätt

Ett annat sätt att bestämma kvalsternivån som också går ut på att avliva bina är med hjälp av T-röd eller spolarvätska. För ändamålet kan man tillverka en egen burk som bild 2 visar; alternativt kan man köpa en färdigkonstruerad burk, Varroa Easy Check, i en välsorterad bi-redskapsbutik (bild 3).

Fortsättningen beskriver tillvägagångssättet för Varroa Easy Check:

Fyll upp burken några centimeter med utspädd spolarvätska (1 del spolarvätska: 4 delar vatten). Tillför därefter burken med 300 bin som motsvar ungefär 1,5 dl bin. Tillsätt mer spolarvätska så att burken är halvfull. Skaka burken kraftigt i minst en minut och vänta därefter ytterligare några minuter så att kvalstren flyter ut från biet. Håll ut vätskan på en finmaskig sil och räkna därefter antalet kvalster. Det går även att avläsa antalet kvalster

ermängd

direkt i vätskan med locket på (bild 4).

Är det någon skillnad i effektivitet mellan florsockermetoden och alkoholtvätt?

Den frågan ställer sig forskarna Robert Owen med flera i senaste juni-numret av American Bee Journal, där de redovisar resultat från en litteratursammanställning i ämnet. Slutsatsen, enligt författarna, är att en rätt genomförd florsocker-skakning presterar lika bra som en väl genomförd alkoholtvätt, även om flera undersökningar inte är samstämmiga. Skillnaderna beror sannolikt på att utförandet och tekniken i detalj mer eller mindre skiljer sig från varandra.

Resultatet av undersökningen tolkas på följande sätt efter att man räknat antalet kvalster:

Man utgår ifrån hur många kvalster det finns per 100 bin. Har man tagit ut 300 bin, som jag beskrivit ovan, så ska kvalstermängden delas med 3. Det vill säga om du hittar 9 kvalster i silen så innebär det att du har ett resultat på 3 kvalster/100 bin.

En kvalstermängd på mer än 10 kvalster/100 bin signalerar att man måste behandla samhället direkt, för att det inte ska dö under hösten.

Är kvalstermängden 5–10 bör man sätta in behandling i början av augusti, medan en nivå på under 5 kvalster

Bild 2. Hemmatillverkad burk med sil för uppskattning av kvalstermängd medelst alkoholtvätt.

Foto: PREBEN KRISTIANSEN

Bild 3. Användning av Varroa Easy Check. Bina hålls ner på en sil i burken som är fylld med till exempel utspädd spolarvätska som snabbt avdödar bina. Därefter skakas burken kraftigt.

Foto: BJÖRN GUSTAVSSON

Bild 4. Avläsning av antalet kvalster i Varroa Easy Check, vilka lätt kan iakttas i den blå vätskan.

Foto: BJÖRN GUSTAVSSON

oftast innebär att man kan vänta till hösten med den årliga oxalsyrabehandlingen.

Med behandling avser jag i första hand myrsyra, som är en organisk syra som med sina ångor effektivt dödar kvalster både på vuxna bin och i de täckta yngelcellerna. I nästa nummer av Bitidningen ska jag återkomma med beskrivning av de olika behandling metoderna.

BJÖRN GUSTAVSSON

KÄLLOR:

Owen, R., Stevenson M. & Scheerlinck J-P. 2022. American Bee Journal, June: 691-692.

Preliminärt resultat av övervintringsenkäten

Enkäten om övervintring genomfördes i år 28 april–5 juni.

Eftersom undersökningen inte avslutades förrän efter manusstopp för detta nummer, kan jag här endast redovisa preliminära resultat.

Ni har varit duktiga på att besvara enkäten även detta år, då vi till och med 3 juni har kommit upp i drygt 2 500 användbara svar som omfattar cirka 17 000 produktionssamhällen.

En preliminär beräkning visar att förlusterna bland produktionssamhällena ligger på 13,5 procent.

Mer detaljerad redovisning av undersökningen kommer i höst. /BG

Riktlinjer för kvalsterbehandling

Kvalster per dag i slutet av juni	Tid för åtgärd efter nedfallundersökning i juni		
	juli	augusti	november-december
Mindre än 5	-	-	oxalsyra
5-10		myrsyra	oxalsyra
Fler än 10	myrsyra	-	oxalsyra

Att brygga eget mjöd – en dryck med amor

Mjöd är den dryck som är starkast förknippad med honung. Mången biodlare är kanske på goda grunder nykterist, medan andra säkert skulle vilja försöka sig på att brygga eget mjöd.

När vi talar om mjöd tänker många på vikingatiden och de flesta tänker sig kanske en skummande dryck liknande öl.

I Skandinavien växte ju inga druvor att jäsa till berusningsmedel, så honung var naturligtvis en eftertraktad råvara. Dock var mjödet knappast någon skummande dryck. Öl som vi känner det kom till senare och det var först med munkarna som ölkryddan humle kom till Sverige.

Mjöd kan snarast betecknas som ett honungsvin, men mjödbryggning har i stort sett glömts bort i vårt land.

I Polen och framför allt i England har dock traditionen hållits vid liv och utvecklats. Medan mjöd länge varit en bortglömd dryck i Sverige har under de sista åren viss mjödbryggning i liten skala kommit igång.

I England skiljer man på olika typer av mjöd. Rent mjöd är givetvis bryggt enbart på honung, men sedan kan man ju brygga fruktviner där sockret ersatts av honung.

- **Allmänt kallar** man i England ett mjöd med tillsats av olika bär eller frukter för *melomel*.
- **Speciellt kallas** ett druvvin med tillsats av honung för *pyment*.
- **Pyment med** diverse örter kallas *hippocras* (efter läkekonstens fader, Hippokrates)
- **Äppelvin/cider** med honung kallas *cyser*.
- **Mjöd kryddat** med olika örter kallas *metheglin*. Förmodligen en förvansk-

ning av ”medicin”. Tänker att många välsmakande likörer ursprungligen skapades av munkar som medicin mot olika åkommor.

- **Man kan brygga öl** med honung också. På svenska *mölska*, eller *braggot* på engelska. Förmodligen var mycket av vad vikingarna drack just mölska, eftersom tillgången på honung inte kan ha varit så överflödande? Det fanns ju inga storbiodlare på den tiden. Å andra sidan drack de kanske inte så mycket som vi ofta föreställer oss.

Själv biodlare sedan 65 år har jag länge haft mjödbryggning på min to-do-lista och jag har nu äntligen kommit till skott.

För att brygga mjöd finns det dock en del man bör lära sig. Att bara följa ett knapphändigt råd på Facebook om att röra ut honungen med lite vatten, skiva i en citron och slänga i ett paket jäst för bakning ger förvisso en mäske som det går att berusa sig på. Men tveksamt om det blir en njutbar dryck.

Nu finns turligt nog utförlig litteratur, främst på engelska. Dessutom finns sedan några månader tillbaka en utmärkt bok på svenska, *Mjödboken*. Alla dessa går att beställa från Adlibris, men också från välbeställda hembryggarsajter. Humlegårdens Ekolager är en sådan, som också kan tillhandahålla all annan utrustning som man behöver och dessutom litteratur om att brygga mjöd.

Man läser lämpligen på om olika stammar av jäst som är lämpliga samt om all övrig utrustning som behövs. Det är en hel del.

Man behöver till att börja med en hel del utrustning. Jäskärl med jäsrör, lämpliga omrörare, extra kärl för omtappning och hävert.

Senare en bra flaskfyllare till häverten,

flaskor med vinkork, korkapparat, kapsylhåttor och hållare för applicering, alternativt flaskor typ ölflaskor, metallkapsyler och kapsyleringsapparat. Etiketter får man naturligtvis fixa efter behov.

För själva jäsningsen bör man läsa på om och skaffa lämplig vinjäst, jästnäring för att aktivera jästen och jästnärsalt, jäststopp och klarmedel. Läs på om val av jäst för ditt ändamål.

Det finns renodlad vinjäst av olika stammar, vilket ger olika resultat. Olika sorters jäst ger lite olika karaktär åt mjödet och jäser ut musten till olika alkoholstyrka. För ett bra mjöd bör man inte i första hand sikta på hög alkoholhalt.

Eventuellt kan man tillsätta vinsyra, citronsyra och äppelsyra, men det behövs sällan annat än om man vill ha mjödet lite syrligare. Jästen föredrar ett pH på 3,5–4,5 och honungen har ofta ett naturligt pH på strax under 4,5.

Vill man vara noga kan man skaffa en pH-mätare för en 700–900 kronor, men för rent honungsmjöd duger det bra med remsor av lämpligt indikatorpapper för en billig penning. Det fungerar dock bara om mäskan är näst intill ofärgad. Med bär eller frukt går det oftast inte.

Den lilla boken *Making Mead* (B. Acton & P. Duncan) har utförliga rekommendationer om fruktsyretilsatser. Även utförligt om jästnäring, men det finns nu moderna näringstillatser så man behöver inte blanda till själv.

Man bör också skaffa en aerometer (även kallad hydrometer) för att mäta densiteten av av mäskan. Man bör späda ut och mäta så att man har lämplig densitet enligt receptet när man startar. Sedan mäter man densiteten vid avslutad jäsningsen och kan då via en tabell beräkna den ungefärliga alkoholhalten.

Mjöd betecknas som ett honungsvin och kan göras såväl torrt som till ett dessertvin.

Vad gäller råvaran så påverkar den givetvis resultatet. På så sätt kommer olika årgångar av mjöd att skilja sig åt, på samma sätt som olika årgångar av vin skiljer sig åt och är beroende av druvsort.

Olika slags honung ger naturligtvis olika karaktär åt mjödet. Givetvis särskilt märkbart med, säg ljunghonung.

Därmed inte sagt att honung med mindre utpräglad smak skulle vara mindre intressant, utan kanske tvärtom.

I amerikanska böcker om mjödbrygging nämns ofta apelsinblomshonung. Inget fel på den, men den är inte särskilt exklusiv eller märklig som utgångspunkt för mjödtillverkning, utan det är en väldigt vanlig sorthonung i USA.

De stora apelsinodlarna i Kalifornien hyr nämligen massvis med bisamhällen för pollineringen. Det är ofta biodlarnas största inkomstkälla, men det blir också stora mängder apelsinblomshonung i kuporna. För många biodlare en bi-produkt i dubbel bemärkelse.

Tyvärre nämns i mjödböckerna inte mycket om vanliga svenska honungsorter som honung från raps, klöver eller mjölkört.

Vanligen är ju också vår honung en blandhonung och varje biodlare brukar ju tycka att hens honung är den bästa som finns. Den borde då också ge det bästa mjödet.

Mjöd i historien

Det var inte bara vikingar som drack mjöd i äldre tider. Det äldsta spåret av en jäst dryck innehållande honung är från Kina ca 7000 år f Kr och den äldsta text där mjöd omnämns är Rigveda från Indien 1700–1100 f Kr.

Mjöd har funnits i nästan alla forna kulturer. Mesopotamier, egyptier, greker, romare och mayaindianer hade alla någon form av mjöd.

I Norden sågs mjöd som en gudadryck. Enligt sägner stal Oden det så kallade suttungamjödet från jättar och gav det till asar och män som förstär sig på att skalda. Högst upp på världsträdet Yggdrasil går geten Heidrun ur vars spenar det rinner mjöd som dricks av fallna kämpar i Valhall.

Hur omfattande människornas mjöddrickande var under vikingatiden är dock mindre känt.

Det äldsta arkeologiska fyndet i Norden är ett kärl från bronsåldern som påträffats i Danmark vari det finns rester av jäst dryck beredd på bland annat lingon och honung, rester som tolkats som någon sorts mjöd. Mjödet tros ha varit en dyr högprestigedryck som främst konsumerades vid högtider eller användes som gåva för att säkra allianser.

Det finns inga recept på mjöd bevarade från vikingatiden. De äldsta recepten på mjöd härstammar från 1400- och 1500-talet, vilket också är den epok där mjödtillverkning och mjöddryckesvanor är bäst dokumenterade. Mjöd var till exempel ett vanligt förekommande inslag vid Gustav Vasas hov.

Efter 1500-talet blev mjöd ovanligare, vilket tros bero på en rad faktorer. Biodling ska ha blivit mindre omfattande, dels på grund av att socker blev billigare, dels på grund av att kyrkan inte längre hade samma behov av vax, men också på grund av att importerat vin hade börjat ersätta mjödet.

Källa: Wikipedia

Det är ändå viktigt att utgå från prima råvara, alltså ingen fulhonung. Skulle den ha börjat kristallisera och vara grovkornig har det dock ingen betydelse.

Slutligen bör man inte ha för bråttom. Naturligtvis sker lite avsmakning som kontroll under bryggningen, men efter omtappning bör mjödet få lagras några månader; gärna minst ett halvår. Det vinner väldigt mycket i smak på detta – liksom vin, fast man bör ju inte jämföra mjöd med vin eller med öl. Mjöd är en särskild dryck.

Bli alltså inte besviken om det inte liknar det öl du föreställt dig.

Men med detta sagt kan man ju ha i

Mjöd är en särskild dryck – inte öl

- ▶ åtanke att mjöd också kan kallas honungsvin och liksom det finns många olika sorters vin kan man brygga många olika sorters mjöd.

Ett vanligt torrt mjöd av måttlig alkoholstyrka serveras gärna väl kylt till samma rätter som det passar med vitt vin till. Fisk och skaldjur exempelvis.

Brygger man ett starkare mjöd med en champagnejäst och eftersötar det blir det ett utmärkt dessertvin, särskilt kanske om det är en *melomel* med, säg körsbär eller svarta vinbär.

På senare år har uppstått ett nyvaknat intresse för att brygga mjöd och många biodlare finner nöje i att brygga eget mjöd.

Nu är ju honungen relativt dyr, så skulle det uppstå något mikrobryggeri för mjöd lär det bli en dyrare dryck än det mesta öl eller vin.

Det skulle ju då också vara tvunget att säljas genom Systembolaget. Än så länge är ju inte gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker tillåten.

Vänner och bekanta kan man ju dock förära ett smakprov.

JAN SUNDSTRÖM

Det är en hel del utrustning som behövs innan man sätter igång att brygga. Jäskärl med jäsrör, omrörare, extra kärl för omtappning och hävert. Senare en bra flaskfyllare till häverten, flaskor och kork- eller kapsyleringsapparat. För själva jäsningsen bör man läsa på om och skaffa lämplig vinjäst, jästnäring och jästnärsalt, jäststopp och klarmedel.

Det finns några få böcker om att brygga mjöd. De flesta av dem är på engelska.

LITTERATUR:

Bryan Acton & Peter Duncan: Making Mead.
En liten utförlig och billig bok om mjödbrygging.
Den äldsta som finns att få tag på nu.

Ken Schramm: The Complete Meadmaker.
En utförlig bok om mjöd med teori och data.

Steve Piats: The complete guide to meadmaking.
Utförlig bok med mer praktiska steg-för-steg-anvisningar.

Peter M Eronson & Magnus Vasilis: Mjödboken – tillverka mjöd hemma. En bra bok på svenska.

Samtliga böcker kan beställas från Adlibris. Andra från Humlegårdens Ekologer.

Orrhaga Biredskap AB

Havravik, Eksjö

Samtliga bimaterial och bifoder till försäljning.
Modernt ramtvätter och vaxrenseri.

Fredagar 9-17 Lunchstängt 12-13

Lördagar 9-13 Röda dagar stängt

övrig tid enl överenskommelse

Kontakt: Göran 070-601 46 41

Elitdrottningar & Bruksdrottningar

av Buckfast

Österlenhonung
Buckfast -H.A.L
www.osterlenhonung.se

Beställ på hemsidan
osterlenhonung.se
V25-36 har vi drottningar.
Håkan Albrektsson

Joel Svenssons Vaxfabrik

www.joelvax.se | 0431-430055 | info@joelvax.se

Klippanvägen 905 | 266 94 Munka-Ljungby

700 GRAM

153A

153AM

153J

153JM

154A

154AM

152M

152G/1

152S/1

152R

152T

152N

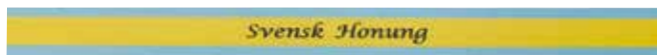
För mer information om priser och flera sorters burkar besök vår hemsida
www.joelvax.se

Våra mest sålda etiketter

PRIS

155C-100	Etiketter, Honung Svensk, självhäftande. 100 st	75 kr
155K	Namntryck på dina etiketter	145 kr

Banderoll, självhäftande garanterar oöppnad burk.
Storlek: B 20 mm x L 200 mm

PRIS

155E-100	Banderoll självhäftande, gul/blå, 100 st	50 kr
----------	--	-------

Bästsäljare!

PRIS

134LM	Honungsslunga, 4-r Lågnormal, motordriven	6 650 kr
134LDM	Honungsslunga, 4-r Dadant, motordriven	6 750 kr

PRIS INKL. MOMS

PÅMINNELSE INFÖR HÖSTEN,
BEHANDLA MOT VARROA MED
APIGUARD ELLER APISTAN, SÄLJS
RECEPTRITT PÅ APOTEK.

Pris för blommande vägkanter

SLU Artdatabankens naturvårdspris 2022 går till Ebba Werner för hennes arbete med att sprida kunskap om att vägkanter kan bli blommande resurser för pollinerande insekter som humlor, bin, fjärilar och skalbaggar.

– Att tilldelas SLU Artdatabankens naturvårdspris gör mig glad och stolt personligen, men jag ser det också som ett pris till den ideella naturvården, som därmed får ett erkännande. Och inte minst lyfter priset vägkanternas betydelse för mångfalden, säger Ebba Werner.

Som inventerare för landskapsfloror har Ebba Werner vandrat längs många vägkanter som hon ser som viktiga reträttplatser och spridningskorridorer för alla de organismer som blivit hemlösa i det rationella produktionslandskapet.

Med budskapet att enskilda och kommunala vägar borde få vägkantsskötsel som tar hänsyn till och gynnar mångfalden har hon startat ”Blomrika vägkanter”, ett initiativ som fått stort gehör runt om i Sverige.

– Ebba Werners arbete med Blomrika vägkanter är ett utmärkt exempel på enastående insats för bevarande av biologisk mångfald. Genom Ebbas förtjänst har nu ångens blommor, fjärilar och vildbin hit-

Ebba Werner med SLU Artdatabankens naturvårdspris 2022 i form av glasstatyetten Radicula. Det ges för hennes arbete med att sprida kunskap om att vägkanter kan bli blommande resurser för pollinerande insekter som humlor, bin, fjärilar och skalbaggar.

tat nya hem längs med Sveriges vägkanter, säger Mark Marissink, chef för SLU Artdatabanken.

Ebba Werner har även bidragit till återställande av igenvuxna granskogsmarker. Nu är landskapet öppet med lövskog, naturbetesmark, en ginstljunghed och vandringsleder. Och en äng som lockar över 50 personer till slåtter varje år.

Prismotivering:

Ebba Werner har genom sitt arbete med att sprida kunskap om blomrika vägkanter visat att de kan bli blommande resurser för pollinerande insekter som humlor, bin, fjärilar och skalbaggar. Förutom arbetet med blomrika vägkanter är ett av hennes viktigaste projekt arbetet för mångfald på Naturskyddsföreningens 30 hektar stora gård Björkelund i Halland.

Nya ansvarsområden på Biodlarnas kansli

Anette Irebro är från och med 1 juni kanslichef för Biodlarna och är därmed övergripande ansvarig för kansliets arbete. Anette nås som tidigare på tel 0142-482 003 och mejl till anette.irebro@biodlarna.se.

Maj-Britt Järnvall har övertagit ansvaret för medlemsfrågor och medlemsystemet.

Eventuella frågor om medlemskap mejlas till medlem@biodlarna.se.

Christina Engholm övertar ansvaret för utbetalningar av medlemsavgifter, fakturafrågor, eventuella frågor angående reseräkningar, arvodet etc via mejl ekonomi@biodlarna.se.

Blommor för juli och augusti

Försommarens överdådiga blomning är över och ersatt av en mer jämn grön nyans. För att matcha den rikedom våren bjuder på kan det vara klokt att plantera in växter som kan ta vid när körsbärs- och äppelblomningen är över. Här är några fleråriga växter som blommar i juli-augusti i stora delar av landet och som uppskattas av bin och andra pollinerare.

STJÄRNFLOCKA

Vacker perenn som står sig fint i buketter och är en stabil bas i perennrabatten. Stjärnflockan gör sig fint ihop med andra perenner, som till exempel stäppsalia, olika sorters vadd och solhattar. Finns flera olika sorter i vita, rosa och mörkt röda nyanser. Trivs i sol till halvskugga i fuktig mullrik jord.

BLÅKLOCKOR (CAMPANULA SSP.)

Blåklockor finns i en mängd olika arter, alla blommor med blå, rosa eller vita klockor i olika nyanser och former. Släktet innehåller både låga marktäckare, som stjärnklocka och karpaterklocka, och högre perenner som stor blåklocka och prickklocka. De trivs i sol till halvskugga i väl-dränerad jord, men inte för torrt. De flesta arter sprider sig lätt med fröer. Blommorna är ätliga och gör sig fint i sallader.

KVANNE

Ståtlig tvåårig ört som får stora hundkex-liknande blommor. Trivs i sol till halvskugga på fuktig näringsrik jord. Växten blir upp till 150 cm hög och på rätt växtplats frösår den sig gärna. Bildar en bladrosett första året och blommar sedan året därpå.

Växten uppskattas av olika sorters bin och har höga nektar och pollenvärden. Den användes förr som medicinalväxt, krydda och kanderades som konfekttyr.

SOLHATT (ECHINACEA SSP.)

Solhatten finns i en mängd olika färger och är en vacker och stabil perenn för det soliga och torra läget. Under blomningen som oftast pågår fram till frosten besöks den flitigt av bin, humlor och fjärilar. Solhatten planteras med fördel ihop med lägre marktäckande perenner, som till exempel olika nävor, krypmalört och aubretia.

ORMROT

Blommar länge med upprätta ax i vitt, rosa eller rött, beroende på sort. Vill stå i sol till halvskugga i mullrik trädgårdsjord men tolererar mycket fukt och dåligt dränerad jord. Vacker samplanteringsväxt som blir en fin bas i stora perennrabatter eller naturlika planteringar. Har höga nektar- och pollenvärden och besöks av både honungsbin och solitärbin.

RYSK MARTON

Sensommarblommande perenn som är vacker under hela säsongen. Finns i både blåskimrande och vita sorter. Den tål torka bra och föredrar soligt läge. Vackert inslag i samplanteringar med till exempel solhattar, blodtopp och låga marktäckare, som till exempel nävor. Uppskattas av både humlor och bin och har höga nektar- och pollenvärden.

AXVERONIKA

Tålig perenn för soliga lägen, föredrar väl-dränerad sandjord. Blommar med upprätta ax i olika rosa, lila och vita toner, beroende på sort.

Uppskattas av humlor, bin och fjärilar och har höga nektar- och pollenvärden.

JOHANNA SVENSSON

Nöden är uppfinningarnas moder, brukar man säga.

Så kan även upphovet till en enkel tekniklösning beskrivas. I alla fall om man frågar Olle Källström i Stockholm.

"Jag vill hjälpa biodlare att komma över IT-tröskeln"

Olle Källström och Therese Almlöw bor och arbetar i Stockholm, men spenderar helst sin tid och energi i skärgården.

– Vi har vår lilla bigård på Lilla Rätö i Tjust skärgård utanför Västervik, berättar Olle Källström. Havet, djur och natur har alltid varit i vår närhet, så förutom bin så är det även hästar, hund och katt som gäller.

Olle har hela sitt yrkesverksamma liv arbetat inom IT-branschen och med mobilkommunikation. Han har god insikt i de drivkrafter och den potential som påverkar vårt informationssamhälle.

– Vi i Sverige är långt framme i digitaliseringen, jämfört med många andra länder. Vi är faktiskt bland de mest uppkopplade människorna i världen och driver i och med det också utvecklingen framåt. Även jordbruket håller på att digitaliseras, så det är naturligt att det även när oss biodlare, förklarar han.

Therese är entreprenör och sociolog med ledarskap som inriktning. Hon har alltid jobbat med människor, affärsutveckling och försäljning både i Sverige och globalt. Det kanske är hennes norrbottensbakgrund som gör att djur, natur och dess kretslopp är en del av livsstilen.

Samhällena i Beezums bigård heter Beetrice, Beeyoncé, Bibbi, Deborah och Abigail.

– Förra säsongen hade vi svärmar vid flera tillfällen. Det gick svärmar i samband med studentfirandet för ett av barnen, minns Olle. Grannarna ringde och vi behövde snabbt ta oss ner med både bil och båt ut till ön. Lyckligtvis kunde vi samla in drottningen vid alla svärmtillfällen och sätta dem i nya kupor.

Olle började då fundera och försöka finna lösningar för att kunna få mer insikt i sin biodling. Det har utmynnat i företaget Beezum.

– Vi såg att det saknades digitala hjälpmedel för biodlare. Hade vi haft en möjlighet att i god tid få en varning i mobilen för svärmning hade det inte behövt bli så stressigt.

Det var här som han insåg att han själv hade nycklarna till en användbar tekniklösning. Olle fortsätter:

– Bra klimat inne i bikupor och runt om i bigården är viktigt för att bin ska trivas. Hur samhället utvecklas, hur

Det stökade till sig rejält under familjens studentfirande när det gick svärmar från bigården i skärgården. Det fick Olle Källström att utnyttja sin erfarenhet inom IT-branschen och mobilkommunikation.

Foto: THERESE ALMLÖW

drottningen och bina mår, och vad som händer i gården är viktigt att få insikt om för att kunna sätta in åtgärder i tid.

– Vi ville göra det lätt för biodlare att komma igång med att få information tillgänglig via en app och dator. Därför har vi nu startat en internetjänst och e-handelsbutik.

Det är inte ny teknologi han utnyttjar, utan det handlar om paketeringen. Färdiga moduler som går att foga samman.

– Jag vill hjälpa biodlare att komma över den IT-tekniska tröskeln. Det kan vara standardfunktioner, som att mäta temperaturen i kupan, men vi fokuserar i stället på att lägga till användarupplevelsen. Vi tänker bygga en community, där användarna har tillgång till en online-tjänst.

– De använder sina egna kupor, men lägger till moduler med teknik. Det går att välja en sensor och nöja sig med den. Men man kan också lägga till fler moduler, med andra funktioner.

Tanken är att odlaren ska ha en mobil gateway, som det heter på fackspråk, och att systemet ska kunna växa efter hand.

– Du ska kunna titta i din telefon, var du än är, säger Olle.

– Man kan få en överblick av en kolonis tillstånd, honungsproduktion, röveri, svärmhumör och indikation om svärmning. Man kan även beräkna mängden bin, säger han. Detta utan att öppna bikupan och störa bina.

Data som samlas in kan exempelvis baseras på luftfuktighet och temperatur inne i och utanför kupan. Ljudanalys, kupans vikt och biräknare är andra funktioner.

Med mobilappen kan man se status, spara bilder och föra loggbok för samhällena och de åtgärder som görs, som inspektion av drottning, ägg och larver. Man kan notera när man skördar och nya uppgifter att göra.

Informationen om kuporna i bigården kan skickas och lagras, och finns då tillgängligt online.

– Enheterna från våra underleverantörer är små och platta sensorer, säger Olle. Tekniken är utformad så att alla skall ha råd med den. Inga krångliga inställningar.

– **Vi satsar** på att etablera oss i Sverige för att utveckla marknaden och lära oss mer, men vi tänker globalt, förklarar han. Närmaste åren vill vi fortsätta expandera på andra marknader och länder. Vi tror det finns en stor potential för detta över hela världen och vi har som mål att etablera hela försäljnings- och distributionskedjan för att kunna nå ut.

– Vi ser stor potential i framtiden att kunna samla information om våra bisamhällens levnadsmiljö, menar Olle. Kan vi biodlare gemensamt dela information och kombinera det med analyser från andra datakällor, som väder, klimat och geografiska markdata, finns förutsättningar för att djupare förstå vad som påverkar våra bisamhällen och även ta fram underlag för framtida forskningsändamål. Det är vår vision.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Nataliia Senchuk i arbete med omlarvningen under överinseende av Leif och Helena Olofsson.

Omlarvningsdags i Älmhult

Älmhults Biodlarförening har genomfört den årliga omlarvningen.

Omlarvning är ett viktigt inslag i biodlingen.

Det går till så att man från ett bisamhälle med dokumenterat goda arvsegenskaper tar drottninglarver ur ägg och placerar i en odlingsram, det är detta som kallas "omlarvning".

Lördag 29 maj träffades medlemmar ur ÄBF på föreningsbigården Bärallyckorna utanför Älmhult. Leif Olofsson från ÄBF hade med sig ramar med drottningceller, sedan åkte man till Leif Svensson på Algutsberg Bigård för själva arbetet.

I år hade man hjälp från biodlare i Ukraina. Nataliia Senchuk, rektor vid bi-odlingsskolan i Poltava, ledde arbetet.

Efter omlarvning placeras odlingsramen i ett bisamhälle, där drottningen kläcks. Sedan kommer hon att placeras på Höö för parning med drönare. Först därefter kan drottningen starta sitt arbete med att lägga ägg.

Det är alltså en lång process att få fram drottningar med bra arvsegenskaper, något som är viktigt för den framtida biodlingen.

LEIF SVENSSON

Lindhagens

Allt för biodling
Välkomna till vår butik i Skåne!

Biredskap, vaxhantering,
foder, glasburkar
& gott kaffe!

Aktuellt!

**Avläggarlåda,
6 ramar lågnormal
i wellplast**

125 kr

AB Lindhagens Bigårdar
Norra Grönby, Anderslöv
Telefon: 0410-280 95
www.lindhagen.se

Kan du svaren i honungsquizet?

Den 20 augusti firar vi honungens dag, något som verkligen är värt att fira.

Kan du svaren på frågorna i Biodlarnas honungsquiz?

1. Ungefär hur många blombesök behöver bina göra för att få ihop en burk honung?

- 1. 0,5–1 miljon
- X. 3–5 miljoner
- 2. 8–9 miljoner

2. Hur många procent pollen måste komma från samma blomsort för att honungen ska få kallas sorthonung?

- 1. 50 %
- X. 70 %
- 2. 100 %

3. Hur mycket honung förbrukar bina för att tillverka 1 kg vax?

- 1. 1–2 kg
- X. 5–7 kg
- 2. 12–15 kg

4. Vilken relativ vattenhalt i procent får honungen max innehålla?

- 1. 10 %
- X. 20 %
- 2. 30 %

5. Hur bör honung lagras?

- 1. Ljust och varmt
- X. Svalt och ljust
- 2. Svalt och mörkt

6. Hur mäter man vattenhalten i honung?

- 1. Med refraktometer
- X. Med en termometer
- 2. Med en perforator

7. Det hittills äldsta beviset på att människan har skördat honung är en grottmålning utanför Valencia i Spanien. Hur gammal tros den vara?

- 1. 3 000 år
- X. 8 000 år
- 2. 150 000 år

8. Honung är världens näst sötaste naturliga produkt. Vilket är den allra sötaste?

- 1. Dadlar
- X. Aprikos
- 2. Melon

9. Den mörkaste svenska honungen är nästan svart. Vilken växt har bina dragit på för att göra den?

- 1. Hallon
- X. Ljung
- 2. Bovete

10. Honungen kristalliserar fortare än väntat. Varför?

- 1. Hög andel druvsocker, exempelvis från nektar ur oljeväxter
- X. Låg andel druvsocker, exempelvis från nektar ur oljeväxter
- 2. Hög andel fruktsocker, exempelvis från nektar ur oljeväxter

11. Vad kan man göra för att lättare få ut ljunghonung ur kakorna?

- 1. Använda en refraktometer
- X. Sänka temperaturen vid slungning
- 2. Använder honungslossare eller perforator

12. Vad menas med ympning av honung?

- 1. Man tillsätter mjölksyrabakterier i honungen
- X. Man blandar finkristalliserad mjukgjord honung i nyslungad honung
- 2. Man blandar drottninggelé i honungen

Quizkonstruktörer:

JOHANNA SVENSSON
LENA GRAPE LILLIEHORN

Rätta raden hittar du på sidan 33.

Här är ett urval av våra tjänster. Vill du veta mer, beställa eller begära offert? Besök vår hemsida, ring eller mejla!

Bisamhällen

Övervintrade bisamhällen som är färdigutvecklade och redo inför bisäsongen.

Avläggare

Vi erbjuder flera olika ramformat samt färdiga foderkoncept.

Paketbin

Smart lösning med många gynnsamma fördelar. Skötselanvisning medföljer.

Bidrottningar – Buckfast

Vi erbjuder drottningar som medför en snabb vårutveckling, är fromma, svärmtröga, har bra rensningsförmåga och är mycket högavkastande.

Vi levererar från vecka 23 t.o.m. 34.

Monica Larsson
Professionell drottningodlare

www.honungsgarden.com • 0702 061994 • monica@honungsgarden.com

MYLLER I BOTANISKA

Mångfalden hyllades under Göteborgshelg

Den 21–22 maj firades den biologiska mångfaldens dag samt, en dag för sent, den internationella bidagen.

Göteborgs biodlareförening och Göteborgs och Bohusläns biodlardistrikt var medarrangörer i ett större arrangemang där Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen var huvudarrangörer. Dagarna genomfördes i trädgårdsföreningen, Göteborgs Botaniska Trädgård och Slottsskogen, med intressanta föreläsningar som var öppna för allmänheten samtidigt som aktiviteter anordnades.

Göteborgs Biodlarförening söker nya former för biodling i stadsmiljö. Ett utvecklingsarbete har påbörjats med flera intressenter. Göteborgs och Bohusläns Biodlardistrikt är en självklar part.

Göteborgs biodlarförening sköter sedan många år en mindre bigård i Slottsskogen i Göteborg. Slottsskogen är den största stadsparken i Göteborg med över 4 miljoner besök om året.

Föreningens observationskupor och aktiviteter har länge varit en del av verksamheten. Vi vill nu utveckla detta med en större bigård och mer verksamhet.

Under helgen 21-22 maj erbjöds förutom föreläsningarna honungsprovning, visning av bikupor och vägledning i biodlingsfrågor, ett myller av andra aktiviteter. Just kopplingen till Naturskyddsföreningen, Scouterna, Skogsvårdsaktörer, slöjdare m fl gjorde att eventet inte bara blev intressantare för allmänheten, utan också utvecklande för oss som biodlare.

Text: TOMAS OLSSON

Foto: KARL VALTERSSON

Läs mer om programinslagen här:
<https://goteborg.biodlarna.se/>

Drottningen är siktad.

Tomas Olsson dukar upp för dagen med honung och information.

Visningskupan i Trädgårdsföreningen.

Pedagogisk insyn.

Visningskupan står mitt i blomprakten intill Lagerhuset.

Honungsprovning i Slottsskogen.

Kerstin Namuth och Hans Forsberg berättade mer om drottningodling.

Roar Kirkevold delade med sig av sina biodlarerfarenheter.

Ingemar Widheden och Maria Mannberg kunde hjälpa besökarna.

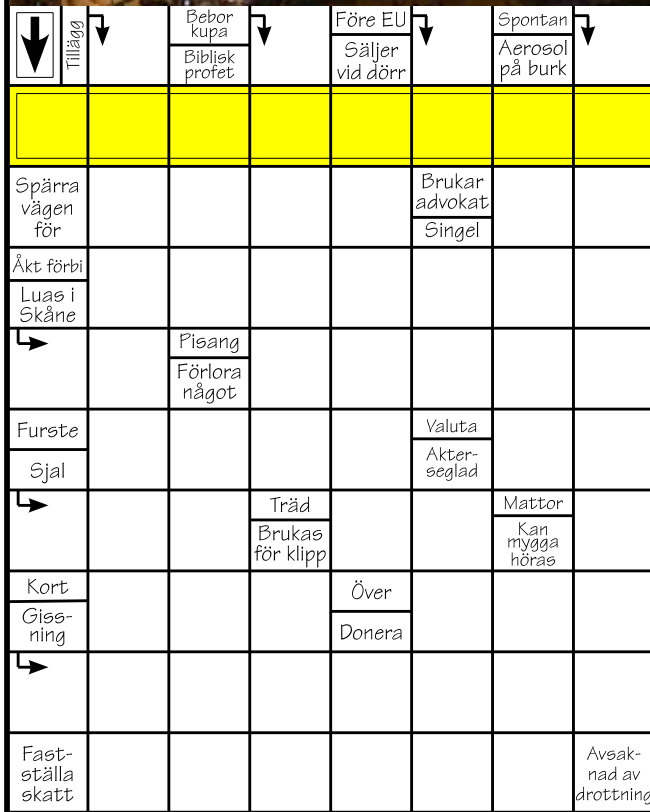

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Märk kuvertet "**Sommarkrysset**".

596 34 SKÄNNINGE

DO KFX 2022 #987

Kommuner och Anticimex informerar om svärmtelefonen

Anticimex har inlett ett samarbete med Sveriges Biodlares Riksförbund i syfte att rädda bin.

Målet är att rädda svärmar av honungsbin som annars kan sprida sjukdomar eller bosätta sig i anslutning till ett hus och måste bekämpas. Husägare uppmanas nu att vända sig till Biodlarnas svärmtelefon om man misstänker en bisvärm på tomten.

Samarbetet innebär att Anticimex hänvisar sina kunder till svärmtelefonen.

Det möjliggör också att nå ut med kunskap om binas roll i naturen och vad som skiljer bin från getingar.

– Biodlarna hjälper oss när kunderna hör av sig och tror att de har getingar, men det visar sig vara en bisvärm, säger Håkan Kjellberg, skadedjursexpert på Anticimex. Bisvärmar som irrat bort sig från boet kan sprida bisjukdomar eller orsaka obehag om de bygger ett nytt samhälle på fel plats. Men vi vill rädda svärmarna. Bin är nyttodjur som starkt bidrar till pollineringen.

Men det är inte bara skadedjursföretaget som sprider kunskap om svärmtelefonen.

En lång rad kommuner har i år också

uppmärksammat tjänsten och lagt upp information på sina hemsidor. Österåker, Säfle, Trollhättan, Tyresö, Vara och Vaggeryd är några av kommunerna som lagt upp informationen och numret.

– Jag har skickat mejl till alla kommuner i Sverige och informerat dem om svärmtelefonen och att de kan lägga ut en blänkare på sina hemsidor eller sociala medier, säger Ann-Sofie Alfsdotter som är ansvarig för tjänsten på Biodlarnas kansli. Många har nappat och en del återkommer och tackar för tipset.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Populär blogg ges ut som bok

Janos Bisyssla heter en ny bok som bygger på en populär blogg. Lillemor Bulukin har varit redaktör.

Jan-Uno Andersson i Halland, som även skrev regelbundet i Bitidningen 2017 om Året i bigården, har förändrat många biodlares syn på hur bisamhällen ska invintras. För att komma till insikt om hur bina vill tillbringa sin vintervila bedrev Jan-Uno under flera år systematiska vinterstudier i sin bigård i Halland. Sina tankar och slutsatser publicerade han under flera år på bloggen Janos bisyssla samt i olika grupper på internet.

Med ålderns rätt stängde

Jan-Uno sin blogg i februari i år. Många har redan funnit svar och inspiration i Jan-Unos texter och inlägg på sociala medier. Men för att ge även nyblivna biodlare möjlighet att ta del av Jan-Unos insikter och lärdomar har artiklarna från bloggen nu samlats i denna bloggbok.

Boken innehåller också många av de frågor som bloggbesökare genom åren ställt i anslutning till artiklarna samt Jan-Unos svar. Den går att beställa från författaren och finns även i Bibutiken.

LILLA KRYSSSET

Lösningen finns på sidan 33.

Vad heter brädan i kupan som bina landar på ?				Gecko är ett sånt djur	Sån gör Bamse stark	↙	Högt berg
				↘			Babianer
				Inte ner			
				Buske med barr			
				↘			Sov prinsessa på i saga
↓	Piggelin och Solero	↘	Den är kall	↘	Inte här		
			Fårhår		Varm dryck		
							Ett djur som ser ut som en hund och som ylar mot månen
	Fojk-namn						
	Trasig och nött			↘	Är Atlanten ett stort		
	Kulle						
↘			5 + 5				Den lilla floden
			Då smälter snö				
	Stad i Grekland			↘	Räcker upp till		
	Färg						
↘					Inte gammal	↘	

Eskilstunas biodlare bjuder alla på en inblick i binas liv i kupan

– Jag fick prata oavbrutet om bin under hela tiden jag var vid visningskupan i helgen.

Inger Kullberg, ordförande i Eskilstuna biodlareförening, berättar om intresset från förbipasserande senast hon såg till föreningens bisamhälle i Rothoffsparken.

I våras kontaktade kommunens parkingenjör föreningen med frågan om de vore intresserade att visa ett bisamhälle. Kommunen erbjöd sig att köpa en visningskupa och har gjort en fin och ”biinspirerad” utställning. Bina stör ingen, de flyger ut och in i flustret bakom en skärm. Och parkbesökare kan tryggt öppna och se mer av binas liv där inne.

Miljön är bästa tänkbara. Rothoffsparken är en välskött och vackert blommande pärla mitt i stan, precis vid Eskilstunaån. Som en liten botanisk trädgård.

I föreningen har nu åtta medlemmar, sju kvinnor och en man, tagit på sig att sköta om samhället mellan den 20 maj och den 20 augusti – från Internationella bidagen till Honungens dag.

– Vi har ett schema för skötseln, vi är två personer där varje lördag kl 14. I en brevlåda har vi lite redskap, berättar Inger Kullberg. Det är borste och puff och lite sådant.

Det är inte tänkt att samhället ska få

Inger Kullberg kollar den fina kupan medan kommunens personal gör utställningen klar.

växa till sig så mycket, utan hållas kort.

– Vi plockar med oss ramar när drottningen kommer igång, säger Inger Kullberg.

Medieintresset har varit stort och kommunen marknadsför satsningen i sina sociala medier. Föreningen har redan fått kommentarer att många hört och sett.

– Det ligger i vårt uppdrag att göra sådant här, fortsätter Inger Kullberg. I våra stadgar står det att vi ska informera och öka intresset för bin.

Eskilstuna biodlareförening har 125 medlemmar, lite fler män än kvinnor. Tendensen är att medelåldern sjunker och att andelen kvinnor ökar.

LENA GRAPE LILLIEHORN

Handbok i bihälsa

En handbok i behändigt format som lätt får plats i en ficka för bedömning vid kupan. Gör din beställning i bibutiken – bibutiken.biodlarna.se

Medlemspris:

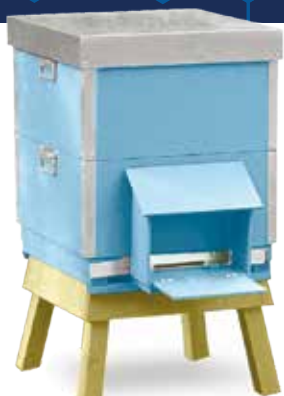
99:-

SVENSK BIODLARE FÖRENING
BIODLARNA

Allt för biodlaren

Stor som liten

Töreboda-kupan
Vår mest sålda bikupa!

Töreboda-kupa EPS
Hög kvalitet och låg vikt.

Redskap och skyddskläder
för alla behov.

Honungshantering.
Slungare, kärl, silar, glas.

**Vi rensar och valsar ditt vax
och desinficerar dina ramar.
Det har vi gjort sedan 1940-talet.
Vi är godkända hos
Jordbruksverket och KRAV.**

Jordbruksverket
Regnr SE468013

KRAV-godkänt
renseri

Bivaxkakor
Cellstorlekar:
4.9, 5.1, 5.3 mm
och drönarvax

Etikettdispenser
manuell, vändbar.

Lång slickepott för honung
längd 46,5 cm.

Bibrödsskördare

Set med vaxsmältare,
rostfritt kärl och termometer.

Rostfri honungspress

Avläggarlåda i EPS

BIVAX KÖPES!

**Rostfri tank med
bottenvärmare**

**Rostfri
honungstank**

Honungssump,
dubbelmantlad med
inbyggd värmeenhet.

**Dubbelmantlad
rostfri vaxsmältare**

**Impellerpump
kompakt rostfri**

**Rostfri
honungsrörare**

**6 hallar
biredskap
1300 m²**

Öppettider: Mån-Fre 09.00-16.00
Lunchstängt: 12.30-13.30
Stängda dagar se
www.biredskapsfabriken.se

MS Biredskapsfabriken AB
Töreboda
info@biredskapsfabriken.se
Sedan 1941
www.biredskapsfabriken.se

FÖRENINGAR

Grannföreningar är välkomna

Lunds Biodlare. Lördag 16/7 kl 14-16 Tema: Arbete i slungrummet och med solvaxsmältare. Vi visar hur man arbetar rationellt och hygieniskt med slungningen, samt hur man använder en vaxsmältare som drivs av solen. Plats: Sven Perssons slungrum i Odarslöv. För vägbeskrivning kontakta någon i styrelsen.

Södra Vätterbygdens Bf Brunstorpsträffar i sommar. Föreningsbigården hålls öppen varje onsdag fram till 10/8 kl 17-19. Från kl 18 kan alla delta i skötseln av kuporna. Skyddsutrustning, slöja och handskar finns att låna. Ta ej med någon egen utrustning! Det finns möjlighet att ta larver från föreningens samhällen och placera ut ungdrottningar för parning. Fika till självkostnadspris. 3/8 Honung och livsmedelssäkerhet. 10/8 Myrsyrabehandling. Se även www.svbiodlare.se

Söderköping och Norrköping Bf. Sommarmöte lördag 2 juli kl 13.00 hos Birgitta och Sivar Karlsson på Ekbacken. Föreläsare Preben Kristiansen. Kaffe o lotterier. Välkomna!

Uppvidinge Bf. Torsdagsträffar i bigården från kl.18 00. Varmt välkomna.
Västra Frölunda Bf har medlemsträffar kl 18 vid föreningens bigård i Sjöbergen.
9 aug: Benny organiserar loppis.
23 aug: Invintring.
6 sept: Bi-produkter.
20 sept: Har du något du vill att vi tar upp?

Örebro Bf. Välkomna till Örebro biodlarförenings bigård vid Rävängen, Karlslund. Möten utomhus under säsongen maj-september onsdagar kl 17-19. För information kontakta Git Welamsson, 073-872 38 03.

DISTRIKT

Granndistrikt är välkomna

Jönköpings läns biodlardistrikt anordnar en biodlardag i Vetlanda lördagen den 6 augusti kl 10 -13. Vi samlas i Ybelsborg. Parkering vid Njudungsgymnasiet. Ingen anmälan. Ta med eget fika och något att grilla om så önskas. Vi tänder grillar. Gästföreläsare är Ingemar Wahlström och dessutom flera olika informationsstationer i aktuella biodlarämnen.

**KÖGELS
BUCKFAST
DROTTNINGAR**

För bokning och information:
Lundahonung.se/bidrottning

Skickas med
expressfrakt
i hela Sverige

ALMANACKAN

VI MINNS

Stefan Hellström
Södra Inlands Bf

Joep Perk
Döderhultsortens Bf

Kurt Larsson
Örebro Bf

Curt Larsson
Boråsortens Bf

Biets dag 16 juli kl 11-15

Växtvandring, utställare, honungsslungning och familjeaktiviteter. I samarbete med Julita biodlarförening.
Entré 120:-
barn 50:-

JULITA GÅRD
NORDISKA MUSEETS SLOTT OCH GÄRDAR

HONUNGSQUIZET

Rätt rad i sommarens honungsquiz:

X1X X21 X12 12X

LILLA KRYSSET

Vad heter brädan i kupan som bina landar på?						A	
				Ö	D	L	A
					U	P	P
				E	N		O
	G		I		D	Ä	R
F	L	U	S	T	E	R	
	A	L	B	E	R	T	
	S	L	I		H	A	V
Å	S		T	I	O		A
	A	T	E		N	Å	R
G	R	Ö	N		U	N	G

Invintra smidigt med vårt premiumfoder!

På hösten behöver bina bygga upp fettkroppen för att orka hålla värmen samt sedan mata nya yngel på våren. Vi rekommenderar **Super Protein pattie** i samband med vinterfoder **ApiNectar** på flaska, hink, dunk eller palltank. Det är ett invintringsfoder som innehåller 77% torrsustans och 46% fruktos vilket gör att det inte kristalliserar sig i ramarna.

Alla våra produkter är testade i Sverige

Du hittar alla våra produkter på www.dulcofructskandinavia.se

Altit bifoder och tillskott som dina bin behöver samlat på en plats!

Dulcofruct Skandinavia, Förslövsvägen 131, 266 98 Hjärnarp
dulcofructskandinavia@gmail.com • 070 2061994

MARKNADEN

BISAMHÄLLEN

F1 Buckfastdrottningar med garanti från 575:- Övervintrade drottningar från 1150:- samt avläggare o paketbin. Priser inkl moms thn.bisysla@gmail.com www.THnBisysla.se

Öparade Buckfastdrottningar med garanti från 575kr, övervintrade 1150kr. Samhälle i april/maj 4000kr inkl moms. Nya avläggare LN/D & paketbin runt midsommar. renee.w.lindell@gmail.com 070-60 60 760. www.rwl.nu

Buckfastdrottningar F1 säljs under säsongen från midsommar o framåt. Bra temperament Hög utrensningsförmåga. Pris 650kr/st. Hestra honing 070-331 50 95.

Hanöparade Buckfastdrottningar och parade i föreningsbigården. 0703-54 28 17.

Carnica Drottningar. Odlade efter utvalt avelsmaterial från Svenska Carnica gruppen. Snabb värtutveckling bra resningsförmåga, svärmtroga produktiva. mm. Norrtälje. 079-337 67 66.

Oparade drottningar 160 plus moms (lev från Vecka 22). Friparade drottningar 480 plus moms (lev från vecka 26). www.skansesbiodling.se

F1 efter testade stambokförda avelsdrottningar. Snälla, flitiga, svärmtroga och friska bin. www.skansesbiodling.se. 072-150 33 77.

Buckfast bisamhällen och parade drottningar. Samhällen 10HLS 2500:- Friparade drottningar 500:-, Mellerud, Anicka 070-296 93 90

Uppvidinge biodlarmuseum

Öppet söndagar i juni, juli och augusti, mellan kl 13 00 och 17.00. För grupper och övrig tid, ring Peter Englén 072-532 89 87

FLER SKRIBENTER SÖKES

Bitidningen söker fler skribenter på frilansbasis, som är intresserade av att skriva om ämnen kring bin och biodling.

För mer info, kontakta vår redaktör:

Lena Grape Lilliehorn,
bitidningen@biodlarna.se

SÄLJES

Utförsäljning av CMF 3- och 4-ramars slungare, även självvändigande. Korgar till dessa slungare och silcentrifuger. 070-540 34 67. E-post: gunnar40346@outlook.com

ARGSOMETTBI

Huvudsak nätbutik, men besök går bra efter överenskommelse. Speciellt för mindre och medelstora biodlare. Finns utanför Karlshamn i Blekinge. www.argsomettbi.se Björn 070-329 32 62

Locksigill. Flera sorter, enkelt att beställa, snabb leverans. www.honungssigillet.se

BI & BIODLINGSTILLBEHÖR

Smedgatan.1 Svedala. Öppet enligt överenskommelse. Ring 0708-95 50 30

500 l-rostfri tank med tidsstyrd värme och omrörning. Ring för information, 070-256 14 37.

www.alltombiodling.se
böcker, filmer, nyheter, reportage om bin och biodling.

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta Malmtorpsvägen 19, 147 71 Grödinge, 070-5107054, info@freddyduwe.com Hjulslungan Nassenheider tappmaskin BB-wear skyddskläder Varro oxalsyreförångare Öppet? Se: www.freddyduwe.com

Locksigill. Flera sorter, enkelt att beställa, snabb leverans. www.honungssigillet.se

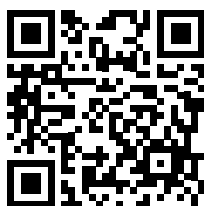
KÖPES

Gamla bitidningar + annan bilitteratur – svenska, norska, engelska, danska. Tonygalic73@gmail.com

Till alla barn: Teckna bin!

Glöm inte utmaningen för barn att teckna bin i sommar! Den är öppen för alla barn till och med 10 års ålder.

Ta en bild av eller scanna teckningen och ladda upp på Biodlarnas sida. QR-kod med länk till uppladdningsformuläret går att scanna här intill och även på startsidan på biodlarna.se.

Sista datum för att delta är **1 augusti**. Vi lottar ut fem fluffiga gosedjursbin.

Har du koll på dina bin?

Glad Sommar!

Kansliet har semesterstängt vecka 27 - 30
Sista beställningsdagen för leverans före semestern

Etiketter: 6 juli | Bibutiken: 26 juni

Följ oss på Facebook och Instagram

Sök på Biodlarna

BIODLARNAS KONTAKT

Sveriges Biodlares Riksförbund (SBR) är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap.

Biodlarna ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritidssysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollinerings betydelse.

FÖRBUNDSKANSLIET

Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge
Tel: 0142-48 20 00
Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-12.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.
Telefontid växel vardagar 08.00-12.00

Adressändringar meddelas till
medlem@biodlarna.se alt. 0142-48 20 00.
Medlemsfrågor medlem@biodlarna.se

Kontonummer

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter)
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar)
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

KANSLICHEF

Anette Irebro,
0142-48 20 03
anette.irebro@biodlarna.se

ADMINISTRATÖR

Maj-Britt Järnvall,
0142-48 20 02
maj-britt.jarnvall@biodlarna.se

WEBBANSVARIG

Ann-Sofie Alfsdotter,
0142-48 20 04
ann-sofie.alfsdotter@biodlarna.se

VIK EKONOMIANSVARIG

Christina Engholm,
0142-48 20 08
christina.engholm@biodlarna.se

UTBILDNINGSANSVARIG

Lennart Johansson,
0142-48 20 10
lennart.johansson@biodlarna.se

UTVECKLARE INOM UTBILDNING OCH BIHÅLSA

Richard Johansson,
0142-48 20 05
richard.johansson@biodlarna.se

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion, bitidningen@biodlarna.se

Uppslag två sidor utfallande	440 x 295	26 250 kr
• Helsida	225 x 295	16 125 kr
• Sista sidan (1/1 special)	215 x 238	18 750 kr
• Halvsida stående (1/2)	94 x 256	9 250 kr
• Halvsida liggande (1/2)	192 x 126	9 250 kr
• Kvartssida stående (1/4)	94 x 126	6 250 kr
• Kvartssida liggande (1/4)	192 x 61	6 250 kr
• Åttondelssida (1/8)	94 x 61	2 125 kr
• Mini	57 x 25	400 kr

Rabatter. 6 på varandra följande annonser ger 10%.

För helårsannonsering kontakta redaktören för prisuppgifter på annonspaket.

Annonsmaterialet lämnas som tryckfärdig pdf.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

REDAKTÖR BITIDNINGEN

Lena Grape Lilliehorn,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge,
0142-48 20 06
bitidningen@biodlarna.se

Prenumeration på BITIDNINGEN:

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i Biodlarna. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 600 kr för ett helår (inom Sverige).
Kontakta medlem@biodlarna.se vid intresse.

Artiklar och mötesnotiser till Bitidningen skickas till bitidningen@biodlarna.se

Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på Biodlarnas hemsida biodlarna.se

Annonser till BITIDNINGEN:

Till Bitidningens e-post
bitidningen@biodlarna.se
Annonsspriser se information här nedan.

Manusstopp den första i månaden, en månad före utgivningsdagen.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta Biodlarnas kansli, 0142-48 20 00, medlem@biodlarna.se
Aktuella nr kan läsas via hemsidan.

KOMMUNIKATÖR

Johanna Svensson,
0142-48 20 07
johanna.svensson@biodlarna.se

RÅDGIVARE BIOLOGISK MÅNGFALD OCH BIHÅLSA

Björn Gustavsson,
073-856 43 12
bjorn.gustavsson@jordbruksverket.se

BIODLARNAS BIBLIOTEK

Ullunabiblioteket, SLU, Box 7071,
750 07 UPPSALA. Tel vx 018-67 10 00.
Låneböcker beställs genom ditt lokala bibliotek.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Förbundsordförande Björn Dahlbäck,
Krögarvägen 8, 331 53 Värnamo.
Tel 076-035 66 46
bjorn.dahlback@biodlarna.se

Vice förbundsordförande Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 370 45 Fågelmar.
Tel 070-992 93 30.
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot Vivianne Boman,
Altuna - Fröslunda 22, 749 71 Fjärdhundra.
Tel 073-215 17 01
vivianne.boman@biodlarna.se

Styrelseledamot Leo de Geer,
Strandåsvägen 16, 216 30 Limhamn.
Tel 070-591 59 87
leo.degeer@biodlarna.se

Styrelseledamot Ann Elgemark,
Öströms väg 14, 664 50 Vålberg.
Tel 070-601 88 70.
ann.elgemark@biodlarna.se

Styrelseledamot Per Lundblad,
Skyttevägen 30, 181 46 Lidingö.
Tel 072-560 15 01
per.lundblad@biodlarna.se

Styrelseledamot Pontus Lundh,
Bruksgatan 4 C, 295 31 Bromölla.
Tel 070-995 95 56
pontus.lundh@biodlarna.se

Styrelseledamot Carin Ström,
Gallviksvägen 43, 441 63 Alingsås.
Tel 072-387 07 42
carin.strom@biodlarna.se

Omslagsbilden:

Åke Fredriksson. Porträtt av en känd ligusticaodlare, mångårigt engagerad inom svensk biodling.

FOTO: LENA GRAPE LILLIEHORN

Pricken över i:et på förstasidan påminner om att drottningen märks **GUL** i år.

ANNONSERA

RADANNONSER

Radannonser placeras löpande efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser faktureras. Pris: 25:-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Gratis. Två radannonser/år i efterkommande nummer är gratis för medlem.

Högst 3 rader/ annons

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören. Var noga med att ange dina kontaktuppgifter.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Klippan

Obeställbar tidning återsändes till Biodlarnas kansli,
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.
Dit anmäls även adressändringar.

Begränsad eftersändning.

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen
med den nya adressen angiven på tidningens framsida,
dvs ej på adressidan.

BIBUTIKEN

BESÖK BIBUTIKEN.BIIDLARNA.SE FÖR
ATT SE HELA SORTIMENTET

Beställ på bibutiken.biodlarna.se

Alla priser är exklusive frakt.

Kampanjer gäller så långt lagret räcker och t.o.m 31/8-22

BESTÄLL SENAST 26 JUNI FÖR LEVERANS FÖRE SEMESTERN

Väst i softshell
499:-
Ord pris: 599:-

Väst Softshell

En varm och skön väst.
dam & herr-modell
**BEGRÄNSAT ANTAL -
först till kvarn...**

Introduktionspris
179:-
Ord pris: 199:-

Vattenflaska

400 ml | BPA free
Kall dryck - 24 timmar
Varm dryck - 12 timmar

5-pack
99:-
Ord.styckpris: 39:-

bibutiken.biodlarna.se

BIIDLARNA